

4.7. Võrdse kohtlemise printsiibid, läbipaistvus ja turumanipulatsioon

Vastavalt Euroopa Liidu määrusele 2019/943 on põhivõrguettevõtjatel koostöös elektrikorraldajatega kohustus tagada elektrituru toimimine mittediskrimineerivalt, läbipaistvalt ja turupõhiselt. Lisaks on kõigil turuosalistel, nii tootjatel kui tarbijatel, õigus saada juurdepääs põhivõrgule ja jaotusvõrgule objektiivsete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumide aluse. Oma teenuste, tasude ja tingimuste välja töötamisel peavad võrguettevõtjad järgima võrdse kohtlemise põhimõtet.

Vastavalt määrustele 2019/943, 543/2013 ja elektrituruseadusele on Elering kohustatud avalikustama turuosalistele kõik andmed, mis on vajalikud turu efektiivsemaks toimimiseks, aga kaitsma samas tundliku äriteabe konfidentsiaalsust ning tagama, et kauplemine toimub anonüümselt. Elering pakub veebilehe kaudu kõikidele turuosalistele vajaminevat informatsiooni üheaegselt, läbipaistvalt, kasutajasõbralikult. Lisaks edastab Elering Eesti elektrisüsteemi andmed avalikustamiseks Euroopa ühtsel tasuta andmeplatvormile Transparency Platvorm¹⁶, mida haldab ENTSO-E.

Mis andmeid ja kuidas avaldama peab, on sätestatud määruhes 543/2013. Elering avaldab:

- Eleringi tüüptingimused, hinnakirjad ja kasutatavad meetodikad;
- planeeritud, tegelikud ja kasutatud ülekandevõimsused;
- tootmine kütuseliigiti sh prognoosid;
- tarbimine sh prognoosid
- sagedus;
- süsteemi juhtimiseks tehtav vastukaubandus;
- järgmise-päeva elektrikorraldajate hind;
- bilansienergia hinnad ja kogused;

- ja palju muud, mis on elektriturul olulised nii pika- kui ka lühiajalise planeerimise jaoks.

Lisaks Euroopa Liidu määrustele ja riiklikule seadusandlusele on Elering sõlminud lepingu elektribörsiga. Elering on panustanud elektribörsi andmete läbipaistvusele ning sõlminud andmete avalikustamise lepingu NORDPOOLiga, nii et turu toimimiseks vajalikud andmed avalikustatakse ka NORDPOOL elektribörsi platvormil, sh turuhinnad, ülekandevõimsused, kiired turuteated (UMM) liinidel toimuvate katkestuste kohta jms.

Põhjamaade ja Balti riikide hinnapiirkondades on lisaks Eleringile kõik turuosalistes kohustatud avalikustama informatsiooni tootmis- ja tarbimisüksuste katkestuste kohta, samuti avaldama muu info, millel on oluline mõju hinna kujunemisele. Sellise süsteemiga antakse turuosalistele aktuaalne ülevaade elektrituru olukorrast, et turuosalistes saaksid oma käitumist kohandada ja reguleerida vastavalt turult saadavatele signaalidele.

Eelpool nimetatud ENTSO-E andmete avalikustamise platvorm võimaldab süsteemihalduril esitada ACER-ile süsteemi üldandmeid määruse nr 1227/2011 (REMIT) ja 1348/2014 seatud korras. Nimetatud määrused reguleerivad energia (sh elekter) hulgituru terviklikkust ja läbipaistvust ning kehtestab eeskirjad, mis keelavad energia hulгимүүgiturge mõjutavad kuritarvitused ja tagavad energia hulгимүүgiturgude nõuetekohase toimimise. Määruses nähakse ette, et järelevalvet energia hulгимүүgiturgude üle teostab ACER tihedas koostöös riiklike reguleerivate asutustega, milleks Eestis on Konkurentsiamet. REMIT rakendusaktis (määruses 1348/2014) loetletakse ACER-ile esitatavate energia hulгимүүgitoodete andmed ning täpsed andmete esitamise eeskirjad. Ühtlasi kehtestatakse sellega asjakohased kanalid andmete esitamiseks, sealhulgas aruannete esitamise tähtaeg ja sagedus. Lisaks süsteemihaldurile peavad ka kõik turuosalistes, kas ise või volitatud isiku kaudu esitama ACER-ile informatsiooni kõigi hulgiturul tehtud tehingute kohta. Nende andmete alusel analüüsib ACER koostöös Konkurentsiametiga elektri hulгимүүgiturul kauplemise reeglite rikkumist ning turumanipulatsiooni esinemist.

¹⁶ [ENTSO-E Transparency Platform \(entsoe.eu\)](https://entsoe.eu)